

IDEJU ĢENERĒŠANA

Izdevumu pārskatīšana 2024 – Kur ejam?

Vai ir iespēja pārskatīt izdevumu pārskatīšanu?

Budžeta izdevumu pārskatīšana

Izdevumu pārskatīšana ir process, kurā tiek izsvērtas un identificētas ietaupījuma iespējas, pamatojoties uz budžeta resoru izdevumu analīzi.

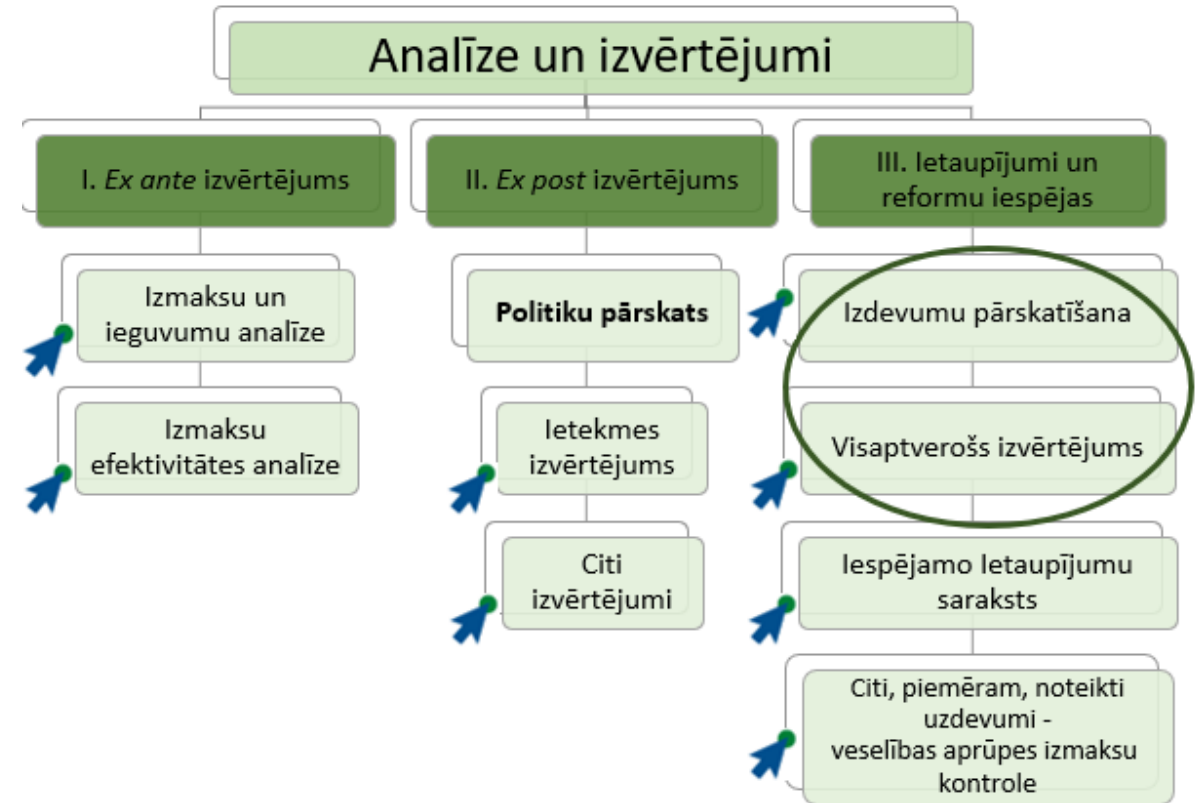
Mērķis – veikt fiskālo resursu pārdales un analīzes rezultātā gūt atbildes uz jautājumiem:

- ▶ Ko sabiedrība iegūst no ieguldītajiem resursiem?
- ▶ Vai varam ekonomiskāk sasniegt vēlamo rezultātu?

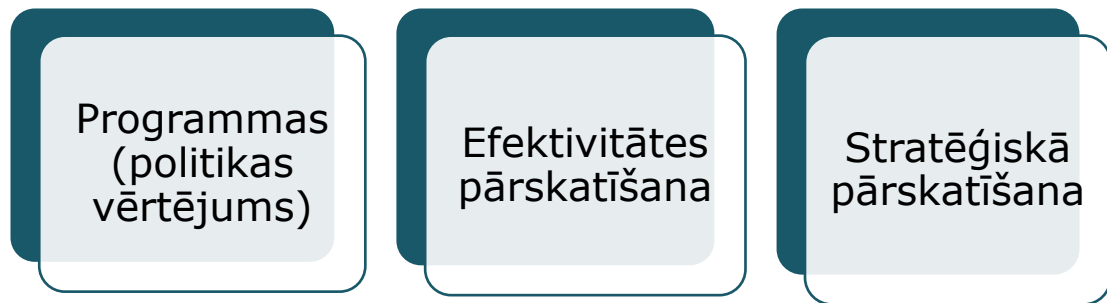
Spending reviews look at this stock of **existing expenditure and have a crucial role in helping governments manage public spending through reallocation of fiscal resources**.

Tryggvadottir, Álfrún (2022), “OECD Best Practices for Spending Reviews”, OECD Journal on Budgeting, Vol. 22/1. DOI: <https://doi.org/10.1787/90f9002c-en>

Budžeta izdevumu pārskatīšana - valsts finanšu vadības procesu sastāvdaļa

Budžeta izdevumu pārskatīšana - valsts finanšu vadības procesu sastāvdaļa (2)

	Stratēģiskā pārskatīšana	Taktiskā pārskatīšana	Vidēja- termiņa pārskatīšana
Izdevumu pārskatīšana	Centralizēta/ salīdzināmu nodaļu/programmu pārskats	Decentralizēta, vienas darbības/programmas iekšējā/ārējā pārskatīšana	Centralizēta konkrētas funkcijas pārskatīšana ministrijās, piemēram, nekustamajā īpašumā, IKT risinājumos
Vajadzība	Efektivitāte un lietderība	Efektivitāte	Efektivitāte un darbības novērtējums
Novērtēšanas jautājumi	Vairāki jautājumi — darbība/ietekme/saistība ar pašreizējo politiku	Viens jautājums: darbība	Viens jautājums: darbība
Pārskatīšanas procesa plūsma	No apakšas uz augšu (<i>Bottom-up</i>)	No augšas uz leju (<i>Top-down</i>)	No augšas uz leju (<i>Top-down</i>)
Iespējamie rezultāti	Efektivitātes pieaugums un centralizēti/vienoti prioritāšu ieviešanas nosacījumi	Efektivitātes pieaugums un lineāri griezumī	Vidēja termiņa ieguvumi un ieguldījumi

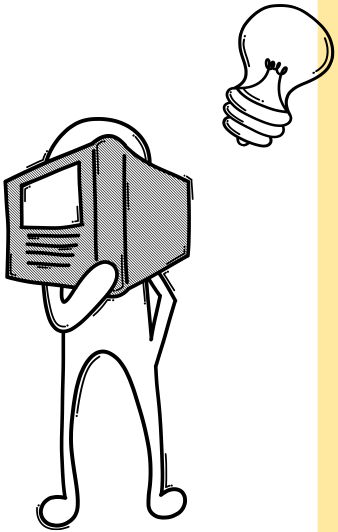
Izdevumu pārskatīšanas nozīme un ieguvumi

Valsts budžeta iespējas nepieaug tik strauji kā iestāžu/ministriju vajadzības (PP 2024. gadam iesniegti par 2 011,9 milj. *euro* – sākotnējā fiskālā telpa 148,4 milj. *euro*).

Procesi, politikas, prioritārie pasākumi un citi lēmumi, kas pieņemti dažādos laikos **var būt pilnveidojami**, zaudējuši aktualitāti vai veicami efektīvāk, ar mazāku administratīvo un birokrātisko slogu.

Ministriju iniciatīvas izdevumu pārskatīšanas ietvaros lielākoties tiek valdībā atbalstītas, **nav jāgatavo atsevišķi informatīvie ziņojumi**, tiek mazināts administratīvais slogs.

Ieguvums pārskatot izdevumus kopskatā ar procesiem/politikām ir resurss iestāžu jaunu iniciatīvu, procesu īstenošanai, jeb **resursi paliek resora rīcībā!**

Izdevumu pārskatīšanas tvēruma definēšana

**Izdevumu
pārskatīšanas
tvērumā
pamatā tiek
noteikti trīs
galvenie bloki**

Nozaru ministriju pārraudzībā esošo finansēšanas politiku padziļināta analīze (veselības, izglītības, IKT jomas pārskatīšana)

Horizontālie pasākumi finanšu resursu pārdalei par labu aktuālajām resoru prioritātēm (PP ietvaros piešķirtā finansējuma un RR izpildes analīze, bāzes izdevumu pārskatīšana)

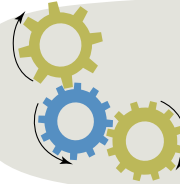

Vidējā termiņā budžeta izdevumu analīze - nekustamo īpašumu (biroja telpu) noma un uzturēšanu u.c.), procesu un sistēmu pilnveidošana.

Galvenie izdevumu pārskatīšanas virzieni

Nozaru finansēšanas politikas pārskatīšana

Valsts budžeta finansēto funkciju analīze

Procesu un sistēmu pilnveidošana

Attīstības izdevumu pārskatīšana

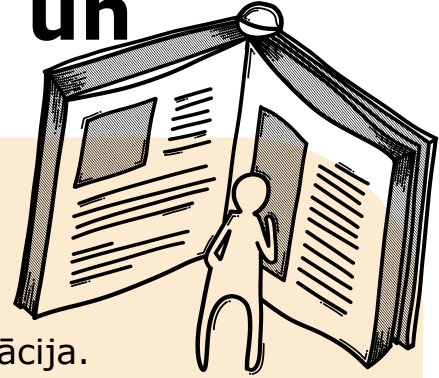

Valsts budžeta programmu horizontāla pārskatīšana

Izdevumu neizpildes analīze

Šo gadu laikā ir veikta analīze un izvērtējums par dažādām būtiskām tēmām budžeta plānošanas un izpildes procesā (piemēri)

- Apstākļu aktualizācija – veikta analīze par normatīvo aktu terminētu pasākumu finansēšanas pārtraukšanu, izdevumu precizēšanu atbilstoši aktualizētajām IKP prognozēm u.c..
- Ieņēmumu neizpilde – analizēta sistemātiska mērķfinansējuma neiekasēšana izdevumu segšanai, piemēram, atsevišķu plānoto ieņēmumu no nodevām neiekasēšana.
- Izdevumu analīze – analizēta izdevumu tendence salīdzinājumā ar tirgus cenām (apkure un degviela).
- Izdevumu neizpildes – analizēti regulāri līdzekļu atlikumi.
- Izdevumu pārdales – analizētas sistemātiskas un resursietilpīgas pārdales no vienas budžeta programmas uz citām budžeta programmām, analizētas veiktās pārdales no JPI/PP piešķiruma.
- Politikas maiņa – analizēta nepieciešamība veikt tiesību aktos noteiktās politikas izmaiņas, kam ir ietekme uz ieņēmumiem un izdevumiem.
- Sasaiste ar rezultātiem – analizēta rezultatīvā rādītāja korelācija ar finansējumu u.tml..
- Prioritāro nozaru – veselības un izglītības nozares – detalizēts izvērtējums.

- Maksas pakalpojumu cenrāžu aktualizācija.
- Pašu ieņēmumu atlikumu izmantošana.
- Zemākās prioritātes administratīvo izdevumu pārskatīšana.
- Iekšējie resursi no ilgstošām vakancēm.
- Preču un pakalpojumu centralizētas iegādes paplašināšana.
- Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju joma - informācijas sistēmu skaits un to uzturēšana, izdevumi šīs jomas preču un pakalpojumu nodrošināšanai, kā arī šajā nozarē nodarbināto skaits un to atalgojums valsts pārvaldē.
- Publiskās privātās partnerības (PPP) potenciālā loma attīstības un produktivitātes veicināšanā.
- 2016. gada – īpaša darba grupa Veselības ministrijas budžeta izvērtējumam.
- 2017. gadā īstenota Nulles budžeta principa ieviešana atsevišķu pilotprojektu veidā – valsts kompensējamiem medikamentiem un materiāliem un valsts bibliotēku pārvaldībai.

Izdevumu pārskatīšanas ieguvumi - pozitīvas izmaiņas valsts budžeta politikā un procesu efektīvizēšanā

Sadarbībā ar nozaru ministrijām, pārskatot bāzes izdevumus, kā arī iepriekšējos gados piešķirto finansējumu attīstības izdevumiem, **rasti finanšu resursi nozares ministriju aktuālajām prioritātēm.**

Vērtējot ilgtermiņā sasniegtos rezultātus pret ieguldīto finansējumu (*value for money*), pārskatītas un **pilnveidotas vairāku nozaru politikas, optimizēti izdevumi un centralizētas funkcijas.**

Efektīvizēts un pilnveidots budžeta plānošanas un izpildes process, t.sk. **pilnveidots regulējums par budžeta elastības mehānismu** budžeta vadības procesos.

Veikti būtiski grozījumi normatīvajos aktos, atslogojot tehnisko darbu un stiprinot analītisko kapacitāti.

Ar Izdevumu pārskatīšanas rezultātiem ikgadēji var iepazīties Finanšu ministrijas mājaslapā

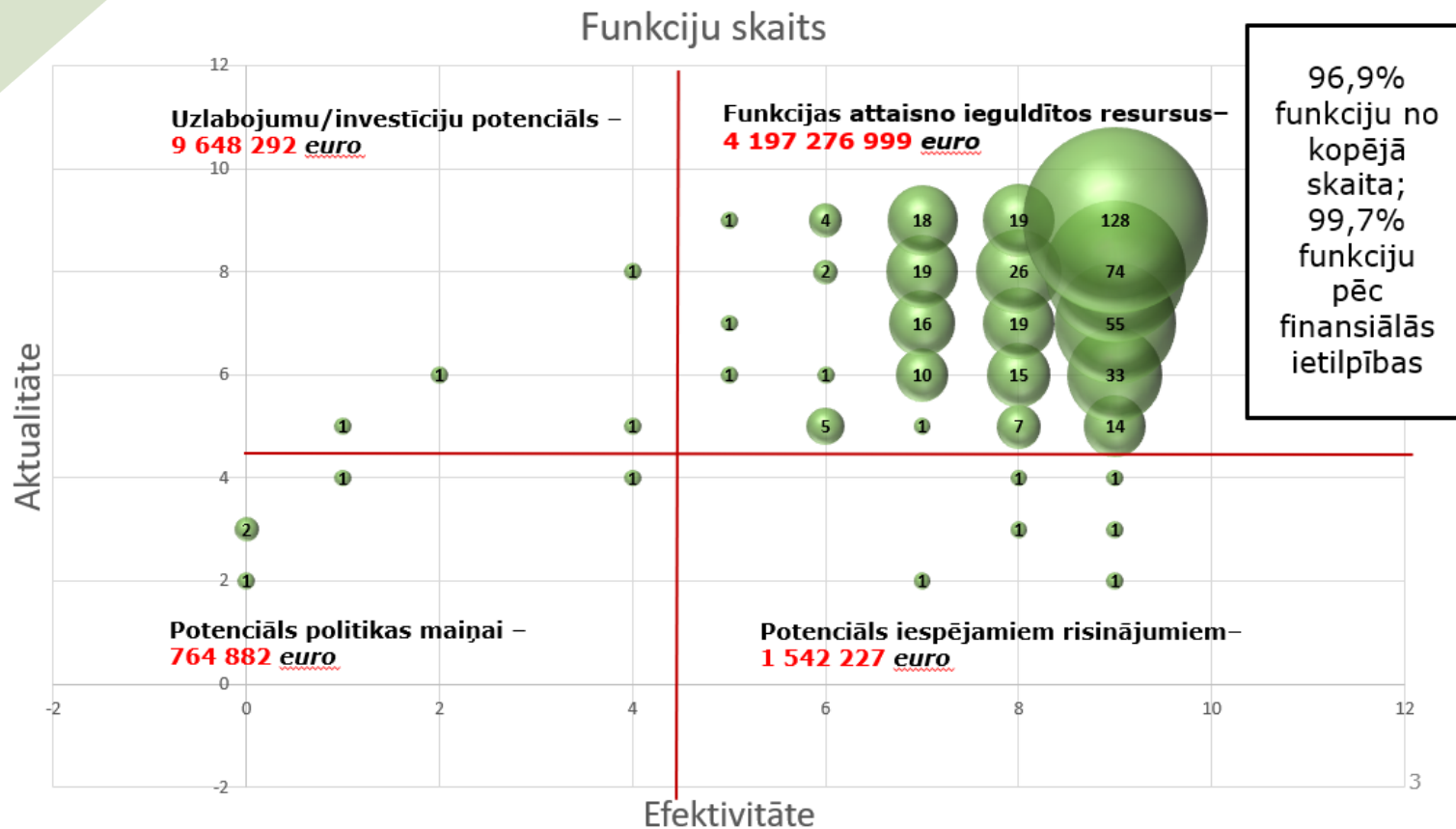
<https://www.fm.gov.lv/lv/budzets2024#izdevumu-parskatisana>

Starptautiski novērtēta Izdevumu pārskatīšanas procesa īstenošana Latvijā. [[OECD Best Practices for Spending Reviews](#)]

Nozaru ministriju vērtējumā - 99,7% funkciju pēc finansiālās ietilpības attaisno ieguldītos resursus

Valsts budžeta programmu un apakšprogrammu stratēģiskās pārskatīšanas matrica attiecināta uz funkciju un aktivitāšu detalizācijas līmeni.

Valsts budžeta finansēto funkciju analīzes rezultāti (resoru vērtējums) - **99,7% funkciju pēc finansiālās ietilpības attaisno ieguldītos resursus**

Izdevumu pārskatīšanas procesā ir būtiska nozīme rezultatīvo rādītāju sistēmai

Latvijas izdevumu pārskatīšanas process

Katru gadu veikta rezultatīvo rādītāju analīze un sasaiste ar finansējumu

Nākotnes izaicinājumi

- Analīzes izmantošana tālākajā procesā?
- Rezultatīvo rādītāju, finansējuma ietveršana stratēģiskās plānošanas dokumentos, savstarpēja saskaņotība

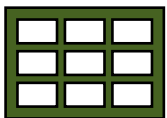
Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas darbības kārtība noteikta MK 2009. gada 1. septembra noteikumos Nr. 979

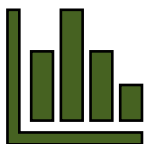
Lai pamatotu vidēja termiņa budžeta pieprasījumu, **iestādes katru gadu plāno un iekļauj budžeta paskaidrojumos** valsts budžeta programmu rezultātus, kurus plāno atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Informāciju par valsts budžeta programmu rezultātu **izpildi iestāde katru gadu iesniedz Finanšu ministrijā** atbilstoši MK instrukcijai par kārtējā gada valsts budžeta izpildes analīzi.

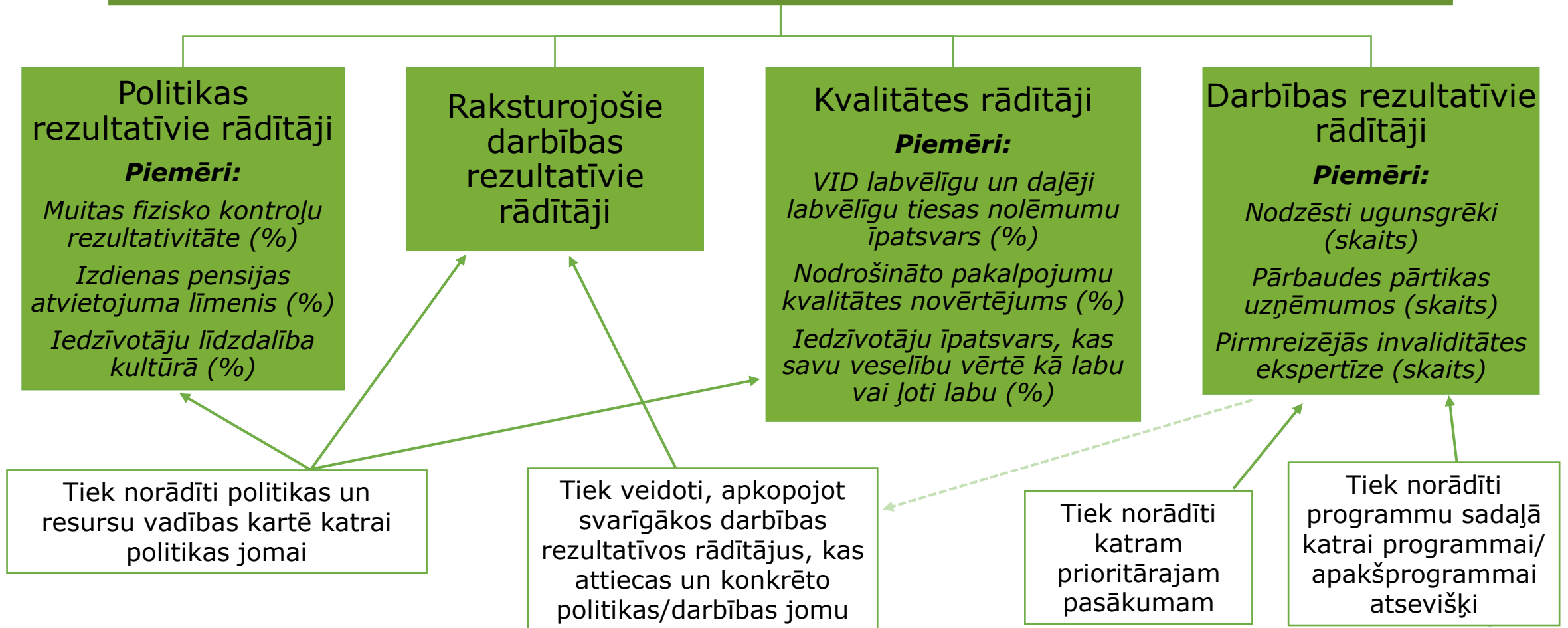
Rezultātu informāciju centralizēti uzkrāj un sistematizē Finanšu ministrija.

Valsts budžeta programmu **izpildes rezultātu analīzi veic Finanšu ministrija** atbilstoši normatīvajiem aktiem par kārtējā gada valsts budžeta izpildes analīzi.

MK 2023. gada 22. augusta instrukcija Nr. 4 "Instrukcija par budžeta pieprasījumu izstrādāšanas un iesniegšanas pamatprincipiem"

Noteikumi nosaka, ka budžeta paskaidrojumos tiek ietverti šādi rezultātie rādītāji

Politikas un resursu vadības kartes sniedz padziļinātu priekšstatu par nozaru politiku rezultātu sasniegšanā ieguldītajiem resursiem (piemērs)

3. Farmācija

Politikas mērķis: uzlabot veselības aprūpes kvalitāti un pieejamību, nodrošinot kvalitatīvu un efektīvu zāļu un medicīnisko ierīču pieejamību iedzīvotājiem			
Politikas rezultatīvie rādītāji	Attīstības plānošanas dokumenti vai normatīvie akti	Faktiskā vērtība	Plānotā vērtība
Potenciāli zaudētie mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju līdz 69 gadu vecumam ¹	Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam	8 203 (2021)	6 100 (2024)
Kompensējamās zāles saņēmušie unikālie pacienti (skaits)	-	704 850 (2021)	769 676 (2023)
Valdības deklarācija	284.		

Piezīmes.

¹ Iekļauts jauns rādītājs.

	2021. gads (izpilde)	2022. gada plāns	2023. gada plāns	2024. gada plāns	2025. gada plāns
Ieguldījumi					
Izdevumi kopā, euro, t. sk.:	204 047 652	220 686 463	240 318 022	235 777 316	235 777 316
Vidējais amata vietu skaits kopā, t. sk.:	-	-	-	-	-
33.03.00 Kompensējamo medikamentu un materiālu apmaksāšana	190 386 959	191 866 031	219 339 382	214 023 007	214 023 007
	-	-	-	-	-
33.04.00 Centralizēta medikamentu un materiālu iegāde	13 573 133	18 515 355	20 806 927	21 580 325	21 580 325
	-	-	-	-	-
33.12.00 Reto slimību ārstēšana	87 560	10 305 077	171 713	173 984	173 984
	-	-	-	-	-
Citi ieguldījumi					
Aptieku pakalpojumu sniedzēji, ar kuriem noslēgti līgumi par kompensējamo medikamentu izsniegšanu (skaits)	187	190	190	190	190
Raksturojošākie darbības rezultatīvie rādītāji					
Kompensējamo zāļu sarakstā iekļauti jauni patentbrīvie (generic) medikamenti (skaits)	114	110	110	100	110

Prioritārajiem pasākumiem papildu piešķirtā finansējuma tabulas un darbības rezultātīvo rādītāju tabulas piemēri no resoriem

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums <i>Darbības apraksts ar norādi uz līdzekļu izlietojumu</i> Darbības rezultāts <i>Rezultatīvais rādītājs</i> Programmas (apakšprogrammas) kods un nosaukums	Izdevumi, euro / rādītāji, vērtība			Pamatojums
		2022. gadā	2023. gadā	2024. gadā	
1.	Valsts probācijas dienesta nodarbināto, kuru darbs ir saistīts ar īpašu risku, aizsardzība	514 534	514 534	514 534	MK 24.09.2021. sēdes protokols Nr.63 1.§ 2.punkts
	Nodrošināta sabiedrībā izciešamo sodu kvalitatīva izpilde				
	<i>Valsts probācijas dienesta nodarbināto mainība (%)</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	
04.03.00 Probācijas īstenošana					
2.	Valsts probācijas dienesta nodarbināto atlīdzības pieaugums	1 397 425	1 397 425	1 397 425	MK 24.09.2021. sēdes protokols Nr.63 1.§ 2.punkts
	Nodrošināta sabiedrībā izciešamo sodu kvalitatīva izpilde				
	<i>Valsts probācijas dienesta nodarbināto mainība (%)</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,0</i>	
04.03.00 Probācijas īstenošana					

Prioritāro pasākumu darbības rezultātīvo rādītāju skaits ir atkarīgs no atbalstīto prioritāro pasākumu skaita konkrētajā gadā

Darbības rezultāts

	2021. gads (izpilde)	2022. gada plāns	2023. gada plāns	2024. gada prognoze	2025. gada prognoze
Finansējuma no dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem nodrošināšana studiju vietām					
No valsts budžeta finansētas studiju vietas (skaits)	16 147	16 097	16 925	16 925	16 925
Absolventi ar grādu vai kvalifikāciju					
Absolventi par valsts budžeta līdzekļiem akadēmiskajā gadā (skaits)	4 380	4 010	4 890	4 890	4 890
Augsti kvalificētu pedagogu nonākšana izglītības iestādēs					
Kvalitatīvi sagatavoti pedagogi (skaits)	-	-	500	900	900
Tenūras profesūras amati (skaits)	-	-	20	30	30

Darbības rezultātīvais rādītājs

MK 2018. gada 10. aprīļa instrukcija Nr. 2 "Instrukcija par valsts budžeta izpildes analīzi"

Ministrija iesniedz Finanšu ministrijā aizpildītu veidlapu «Rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izpildes analīze 20__ . gadā» **līdz pārskata periodam sekojošā gada 25. februārim**

Resors	Politikas un resursu vadības kartes numurs un nosaukums	Prioritārā pasākuma numurs un nosaukums	Programmas (apakšprogrammas) numurs un nosaukums	Darbības rezultāts	Rādītāja veids	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Gads	Plānotā vērtība	Izpilde/novērtējums	Izpilde: sievietes	Izpilde: vīrieši	Izpildes/novērtējuma novirze no plānotās vērtības, %	Iemesli/faktori, kas ir noteikuši izpildi/neizpildi	Izdarītais, lai sasniegtu plānoto vērtību	Priekšlikumi rādītāja neizpildes novēršanai	Ārējie faktori, kas radījuši ietekmi uz rādītāja izpildi/novērtējumu
12. Ekonomikas ministrija	2. Uzņēmējdarbības konkurētspējas atbalsts	×	28.00.00 Ārējās ekonomiskās politikas ieviešana	Arvalstu tiešo investīciju piesaistes stratēģijas (POLARIS process) ieviešana - investīciju piesaistes pasākumi	DRR	Pēcapkalpošanas projekti	skaits	2021	120	97	×	×	-19,2	-	Pārskata periodā nodrošināta 97 investīciju projektu pēcapkalpošana.	-	Covid-19 pandēmija un ārkārtas situācija Latvijā un ārvalstīs ietekmēja īstenojamus investīciju projektus.

Rezultatīvo rādītāju datu bāze

- ✓ **Lai varētu analizēt rezultatīvos rādītājus**, tie tiek katru gadu apkopoti un **uzkrāti atsevišķā datu bāzē**

Paskaidrojuma gads	Plāns (RR ir skaits)	Izpile (RR ir skaits)	Resors	Politikas un resursu vadības kartes numurs un nosaukums	Prioritārā pasākuma numurs un nosaukums	Programmas (apakšprogrammas) numurs un nosaukums	Darbības rezultāts	Rādītāja veids	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Gads	Plānotā vērtība	Izpile/novērtējums	Izpile: sievietes	Izpile: vīrieši	Izpildes/novērtējuma novirze no plānotās vērtības, %	Iemesli/faktori, kas ir noteikuši izpildi/neizpildi	Izdarītais, lai sasniegtu plānoto vērtību	Priekšlikumi rādītāja neizpildes novēršanai	Ārējie faktori, kas radījuši ietekmi uz rādītāja izpildi/novērtējumu
2020	TRUE	TRUE	prezidenta	x	dienesta sistēmas	prezidenta darbības	ar jauno A PPIzd	Izdevumi	umma eur	2020	48 500,0	53 615,0				10,5				
2020	TRUE	TRUE	prezidenta	x	dienesta sistēmas	prezidenta darbības	ar jauno A PPIzd	a un izveidota	skaitis	2020	1,0	1,0				0,0				
2020	TRUE	TRUE	prezidenta	x	naceļas tīmekļviet	prezidenta darbības	2 (2016. gadā PPIzd)	Izdevumi	umma eur	2020	36 000,0	10 261,0				-71,5	n ērti lietojamasi 2021. gada sākumā, tika veikta tīmekļvietnes			

- ✓ **Dati datubāzē rādītāji tiek uzkrāti, sākot no 2017. gada** paskaidrojumiem, kad tika ieviestas politikas un resursu vadības kartes
- ✓ Šobrīd **datubāzē ir vairāk nekā 53 000 rindas**, katru gadu datubāze tiek papildināta par **~ 7 000 rindām** – par katru rezultatīvo rādītāju tiek ievadītas 3 rindas (3 gadiem plānotās vērtības).
- ✓ Dati tiek ievadīti **Excel failā strukturētu datu veidā**, analizējot tos ar **Pivot table**

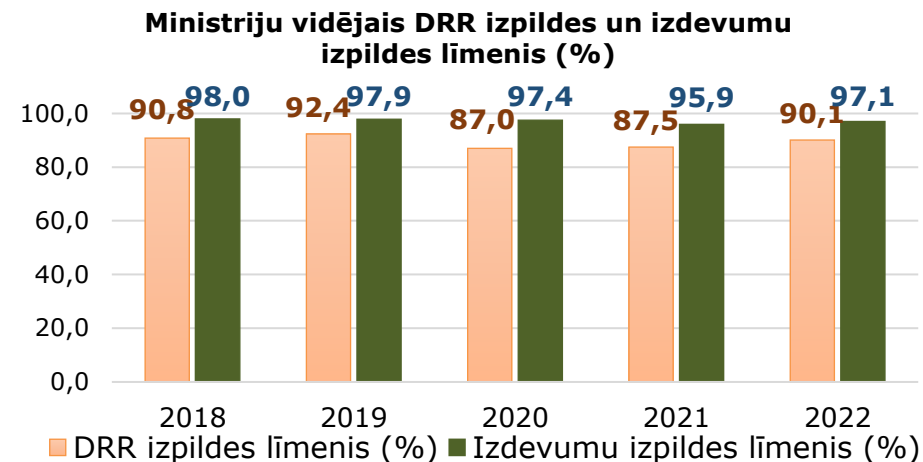
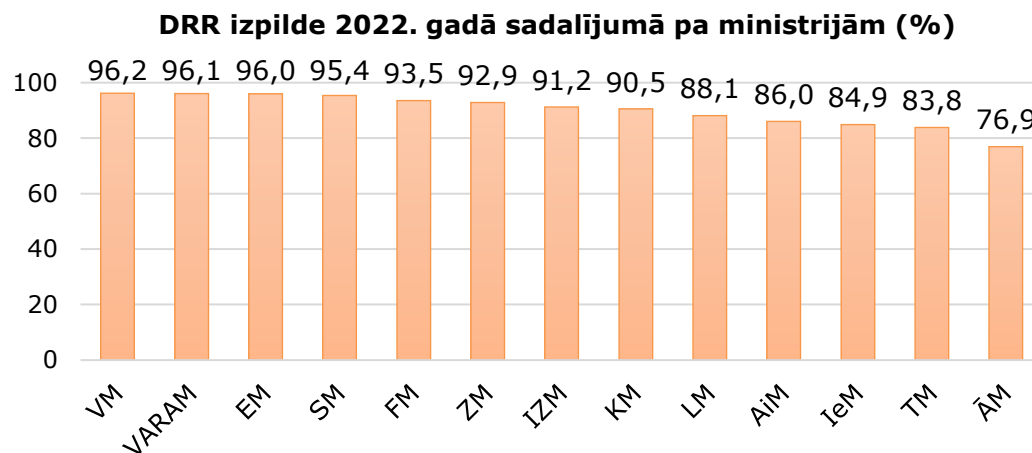
Atvērto datu portālā datu bāze pieejama sabiedrībai

<https://data.gov.lv/dati/eng/dataset/ministriju-un-citu-centralo-valsts-iestazu-rezultatu-un-to-rezultativo-raditaju-izpile>

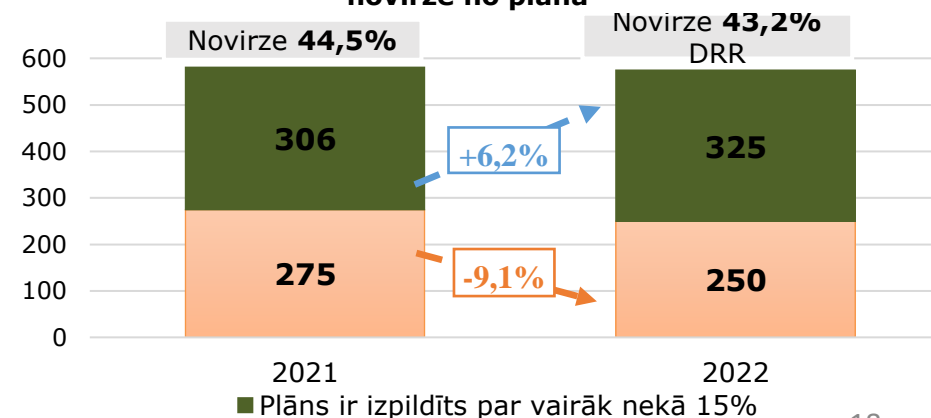
Ministriju pamatbudžeta pamatfunkciju darbības rezultātīvo rādītāju (DRR) izpildes analīze 2022. gadā

- ✓ Katru gadu izdevumu pārskatīšanas ietvaros tiek analizēta darbības rezultātīvo rādītāju izpilde kopsakarā ar izdevumu izpildi
- ✓ Veiktā analīze tiek prezentēta ministrijām izdevumu pārskatīšanas sarunās, kā arī iekļauta izdevumu pārskatīšanas informatīvajā ziņojumā

Mērķis: DRR izpildes līmenis = Izdevumu izpildes līmenis

Ministriju DRR skaits, kuriem ir konstatēta būtiska izpildes novirze no plāna

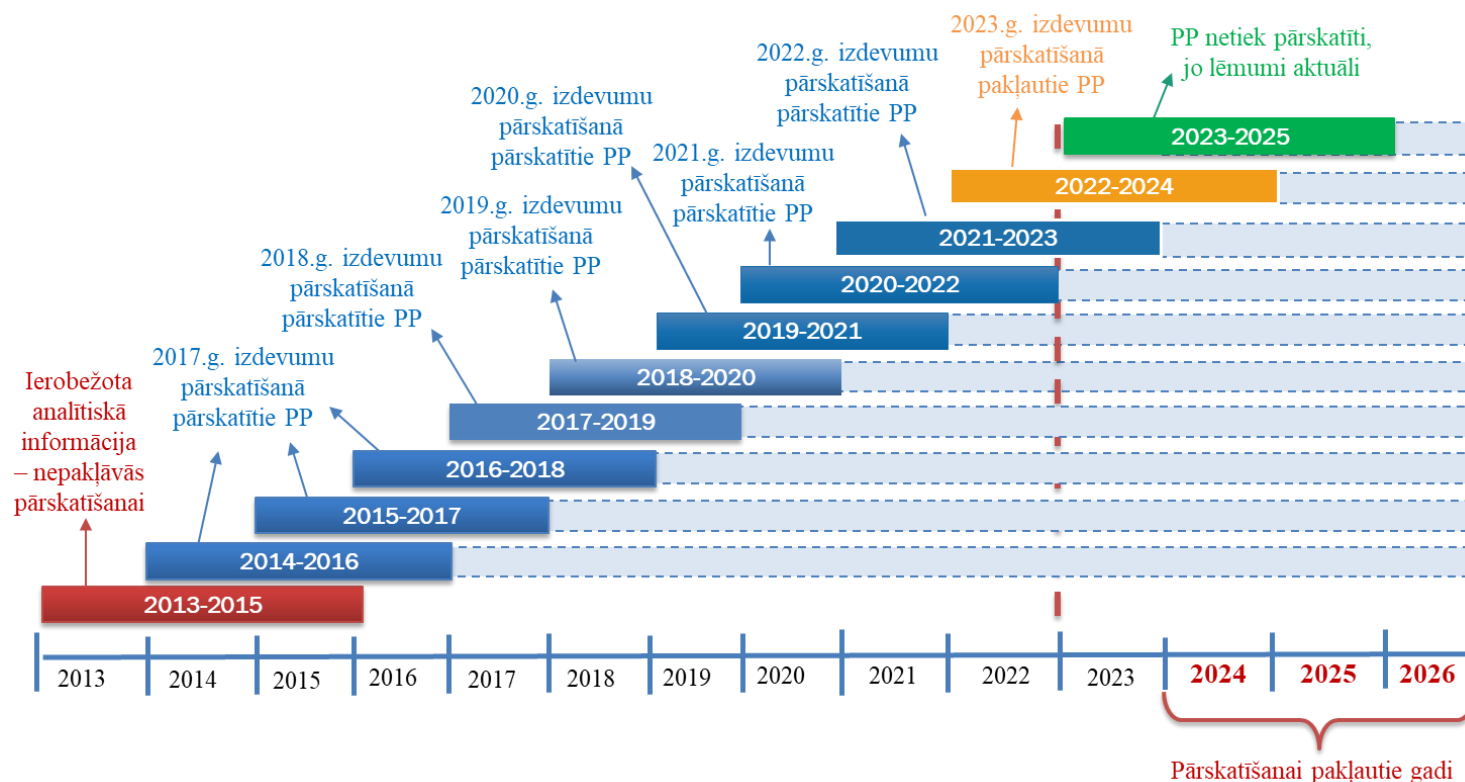

Prioritāro pasākumu darbības rezultātīvo rādītāju analīze

Katru gadu izdevumu pārskatīšanas ietvaros tiek analizēta **prioritāro pasākumu izpilde, tostarp prioritāro pasākumu darbības rezultātīvo rādītāju izpilde**

Prioritāro pasākumu pārskatīšanas rezultātā tika konstatēts potenciālais iekšējais resurss **2024. gadam 10 342 839 euro.**

Līdzšinēji piešķirtā finansējuma prioritārajiem pasākumiem pārskatīšanas pārklājums (2023. gada izdevumu pārskatīšanas informatīvais ziņojums)

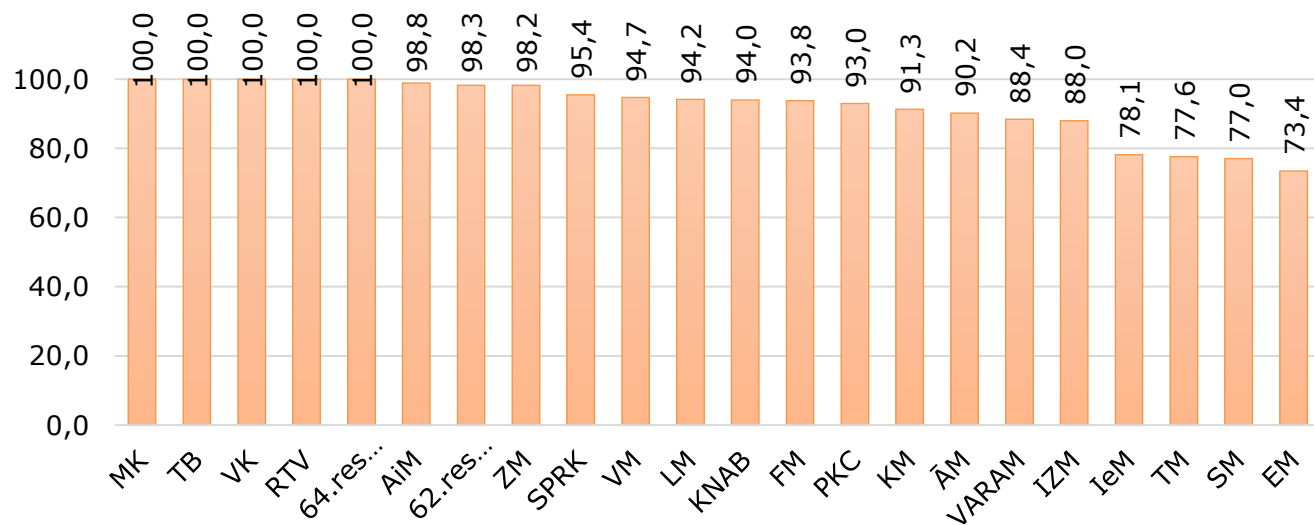

Politikas rezultatīvo rādītāju analīze

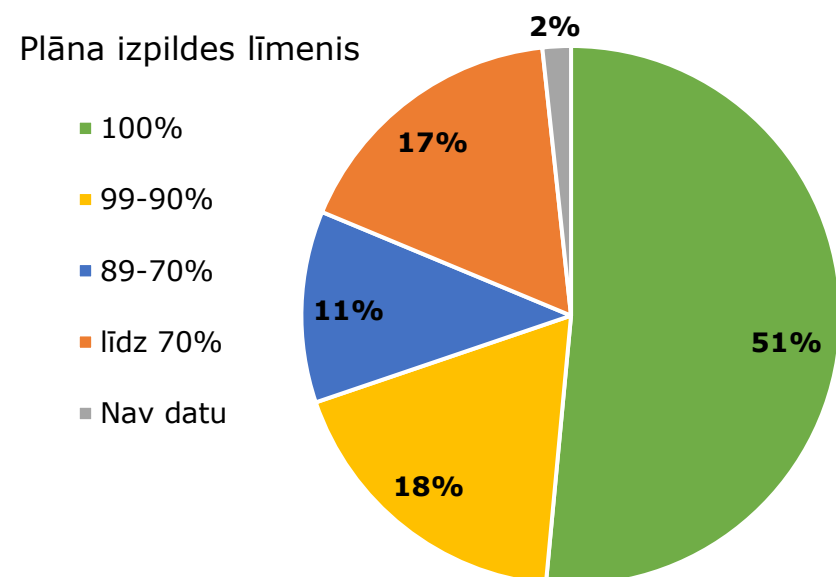
Noslēdzoties NAP plānošanas ciklam, izdevumu pārskatīšanas ietvaros tiek veikta **politikas rezultatīvo rādītāju izpildes analīze kopsakarā ar piešķirto finansējumu.**

Sadarbībā ar PKC analīze tika veikta par 2020. gada politikas rezultatīvajiem rādītājiem.

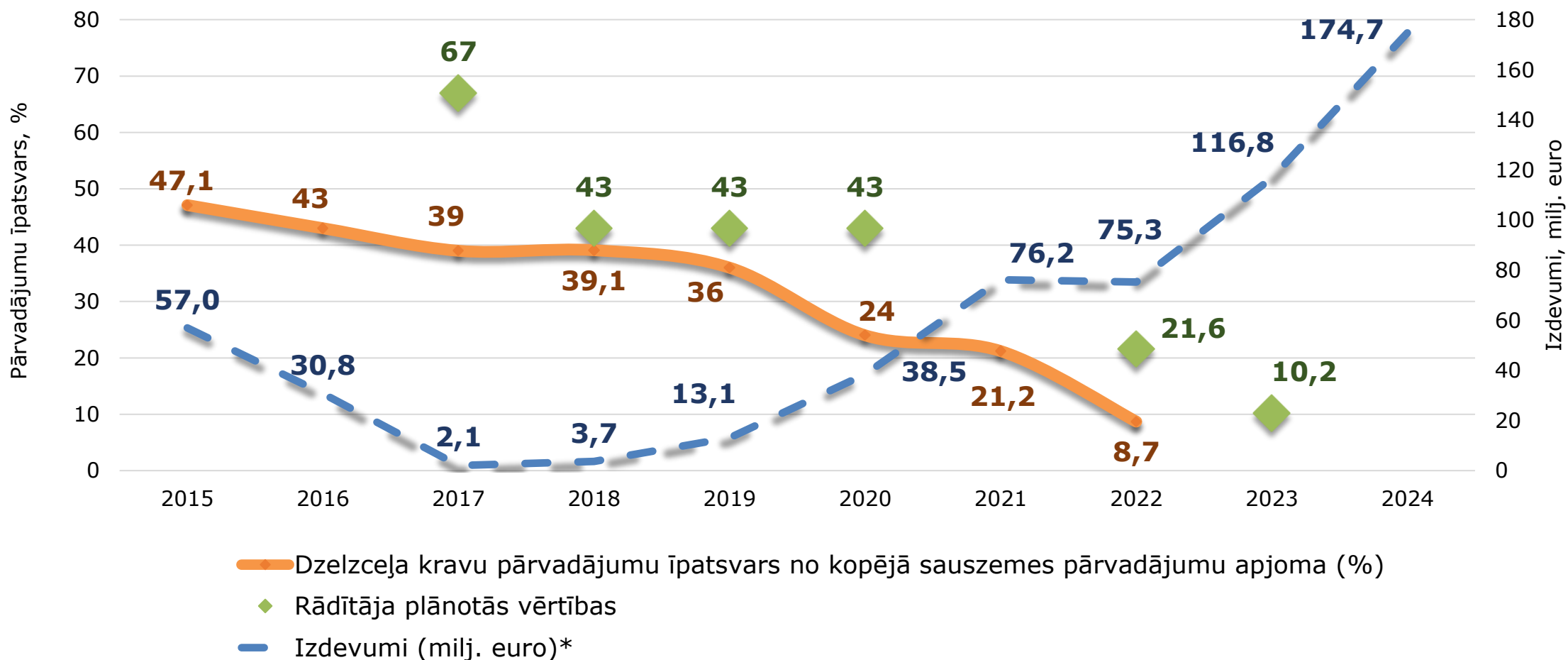
2020. gada politikas un resursu vadības kartēs iekļauto politikas rezultatīvo rādītāju plāna izpildes līmenis sadalījumā pa resoriem (%)

2020. gada politikas un resursu vadības kartēs iekļauto politikas rezultatīvo rādītāju plāna izpildes līmenis (%)

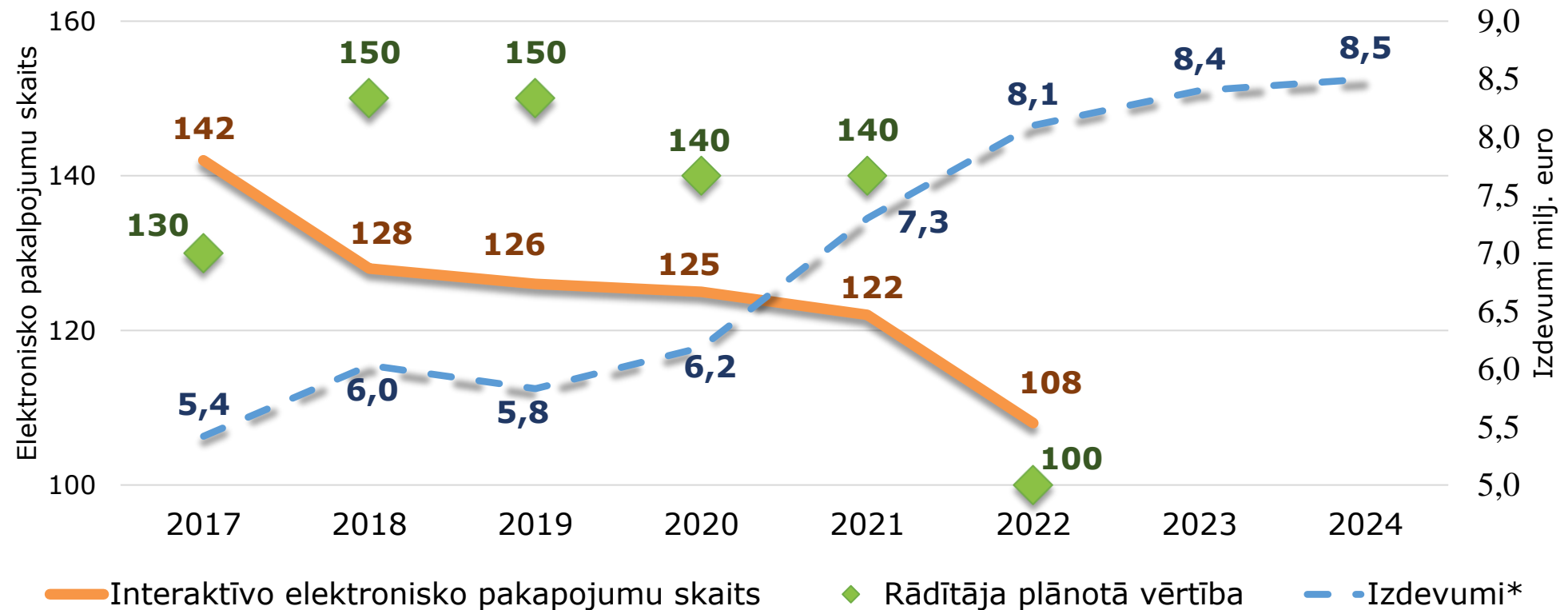
Politikas un resursu vadības kartē «Dzelzceļš» iekļauto politikas rezultatīvo rādītāju analīze

* 2023. un 2024. gadam norādītas plāna vērtības

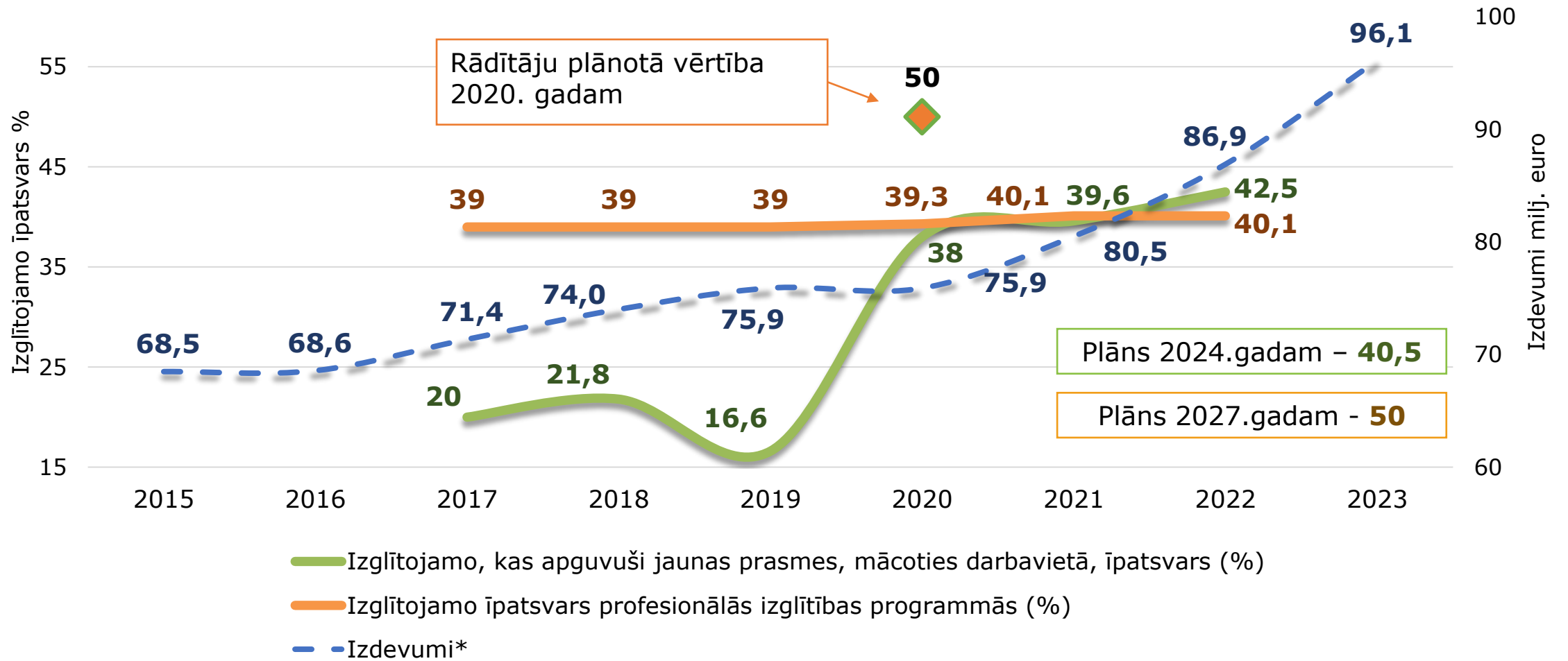
Pamatfunkciju budžeta programmas 32.00.00 «Valsts reģionālās attīstības politikas īstenošana» darbības rezultatīvo rādītāju analīze

Valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv pieejamie interaktīvie elektroniskie pakalpojumi (skaits)

* 2023. - 2024. gadam norādītas plāna vērtības

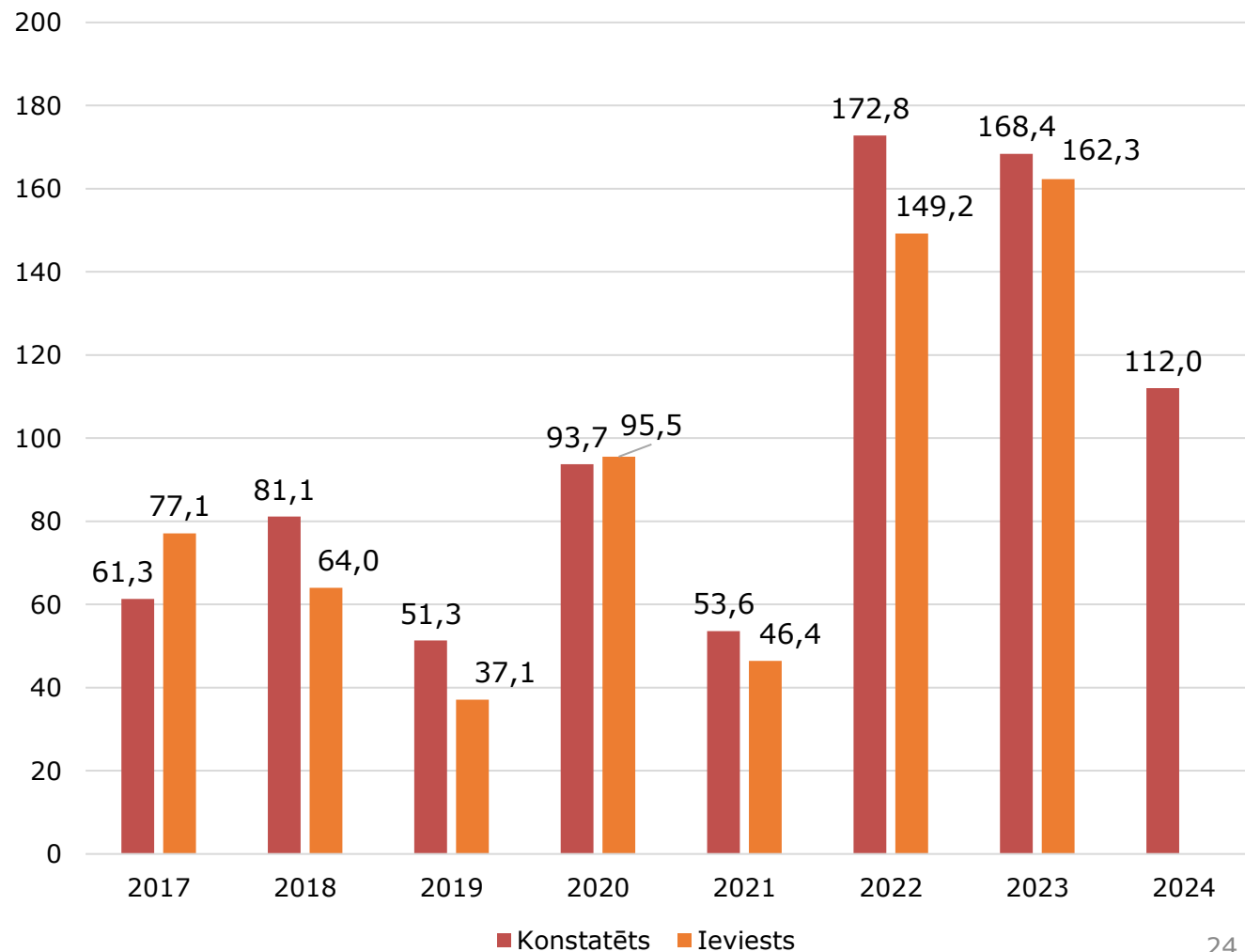
Politikas un resursu vadības kartē «Profesionālā izglītība» iekļauto politikas rezultatīvo rādītāju analīze

* 2023. gadam norādītas plāna vērtības

Izdevumu pārskatīšanas finansiālie rezultāti un resursu pārdales

Astoņu gadu laikā izdevumu pārskatīšanas rezultātā ir **identificēti resursi 794,2 milj. euro apmērā,** ko bijusi iespēja novirzīt gan kopējām valsts prioritātēm, gan nozaru ministriju iekšējām prioritātēm.

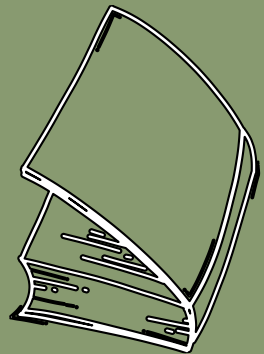

Izdevumu pārskatīšanas iespējas

Vai ir iespēja
palielināt
pārskatāmo izdevumu
apjomu?

Starptautiskie
salīdzinājumi
(benchmark)?

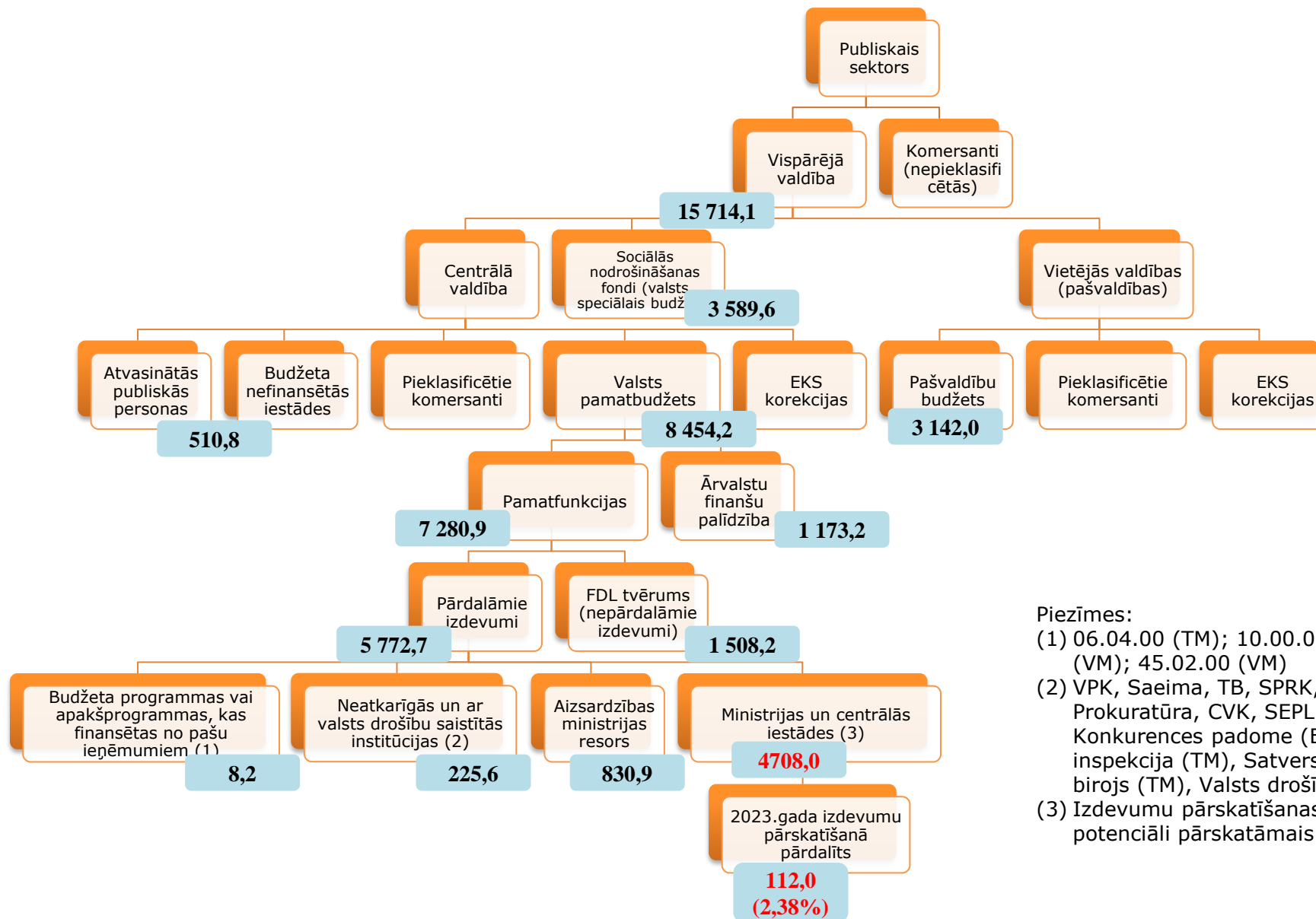

Rezultatīvo rādītāju
un stratēģiju
pārskatīšana ar
apakšgrupu palīdzību?

Noteikt ministrijām
izdevumu
pārskatīšanas rezultātu
(procentos no esošās
apropriācijas)?

Izdevumu pārskatīšanas iespējas - Budžeta izdevumu struktūra, 2022. gada izpilde (milj. euro)

Piezīmes:

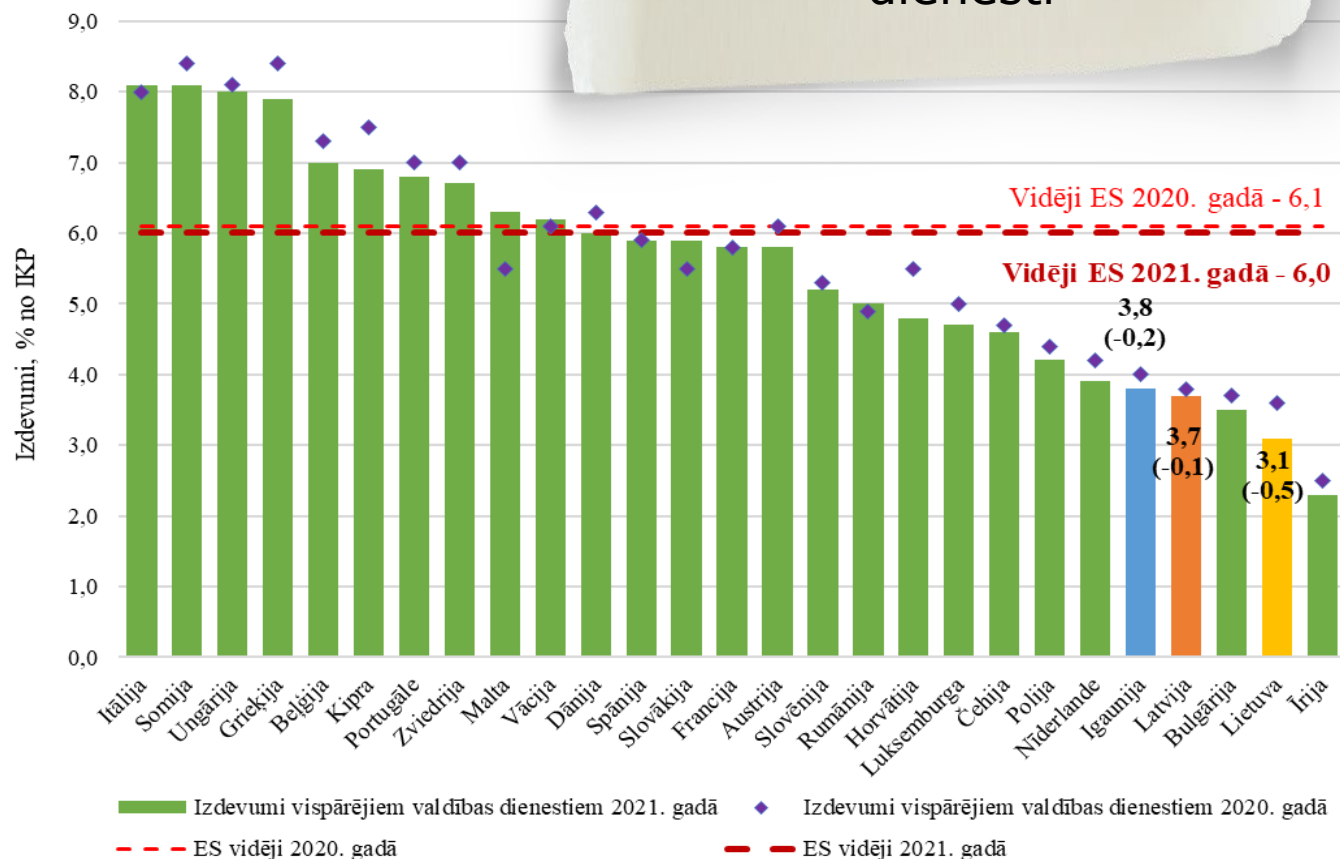
(1) 06.04.00 (TM); 10.00.00 (TM); 33.19.00 (VM); 45.02.00 (VM)

(2) VPK, Saeima, TB, SPRK, Vko, AT, ST, Prokuratūra, CVK, SEPLP, NEPLP, Konkurences padome (EM), Datu valsts inspekcija (TM), Satversmes aizsardzības birojs (TM), Valsts drošības dienests (IeM)

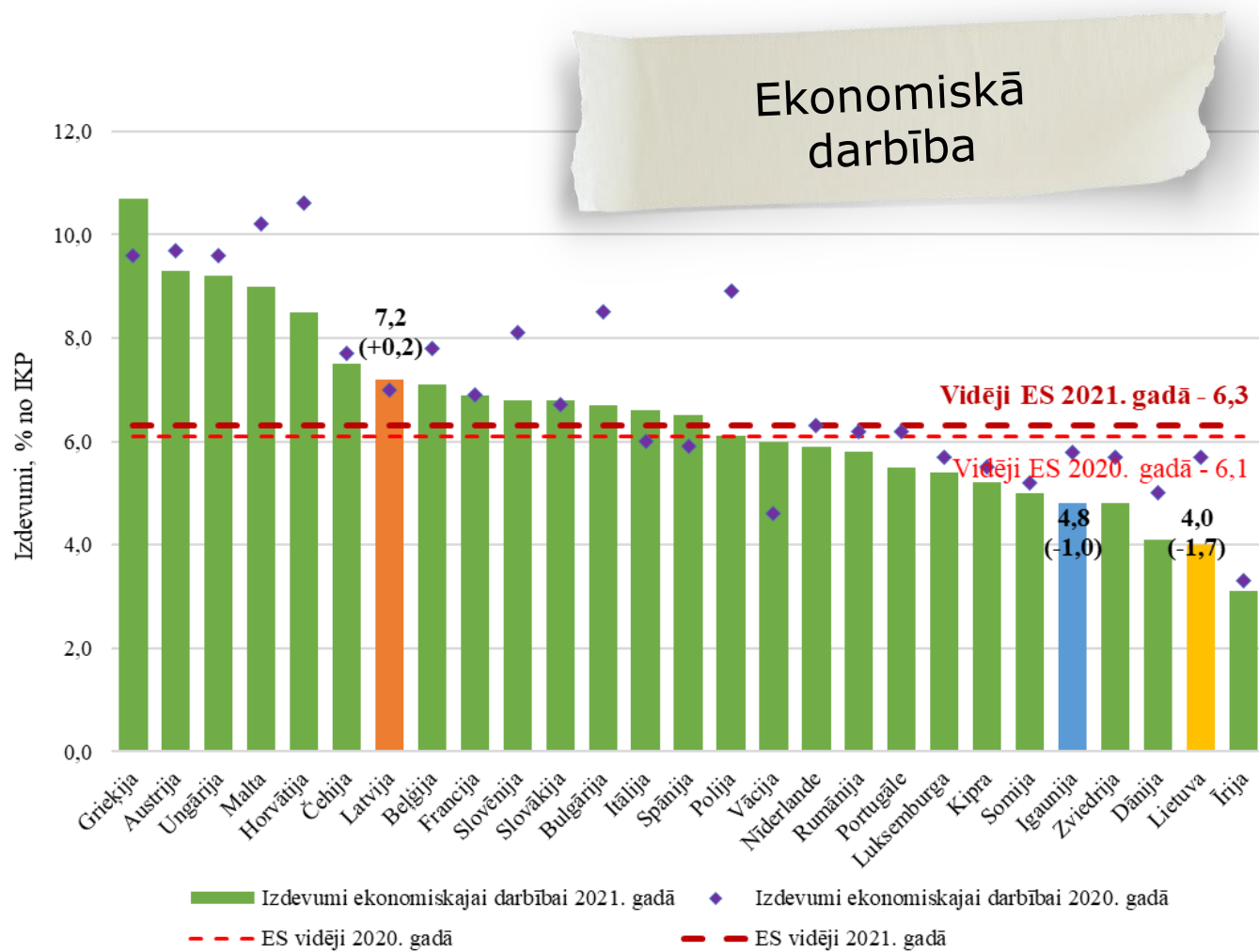
(3) Izdevumu pārskatīšanas procesa ietvaros potenciāli pārskatāmais finansējums

Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

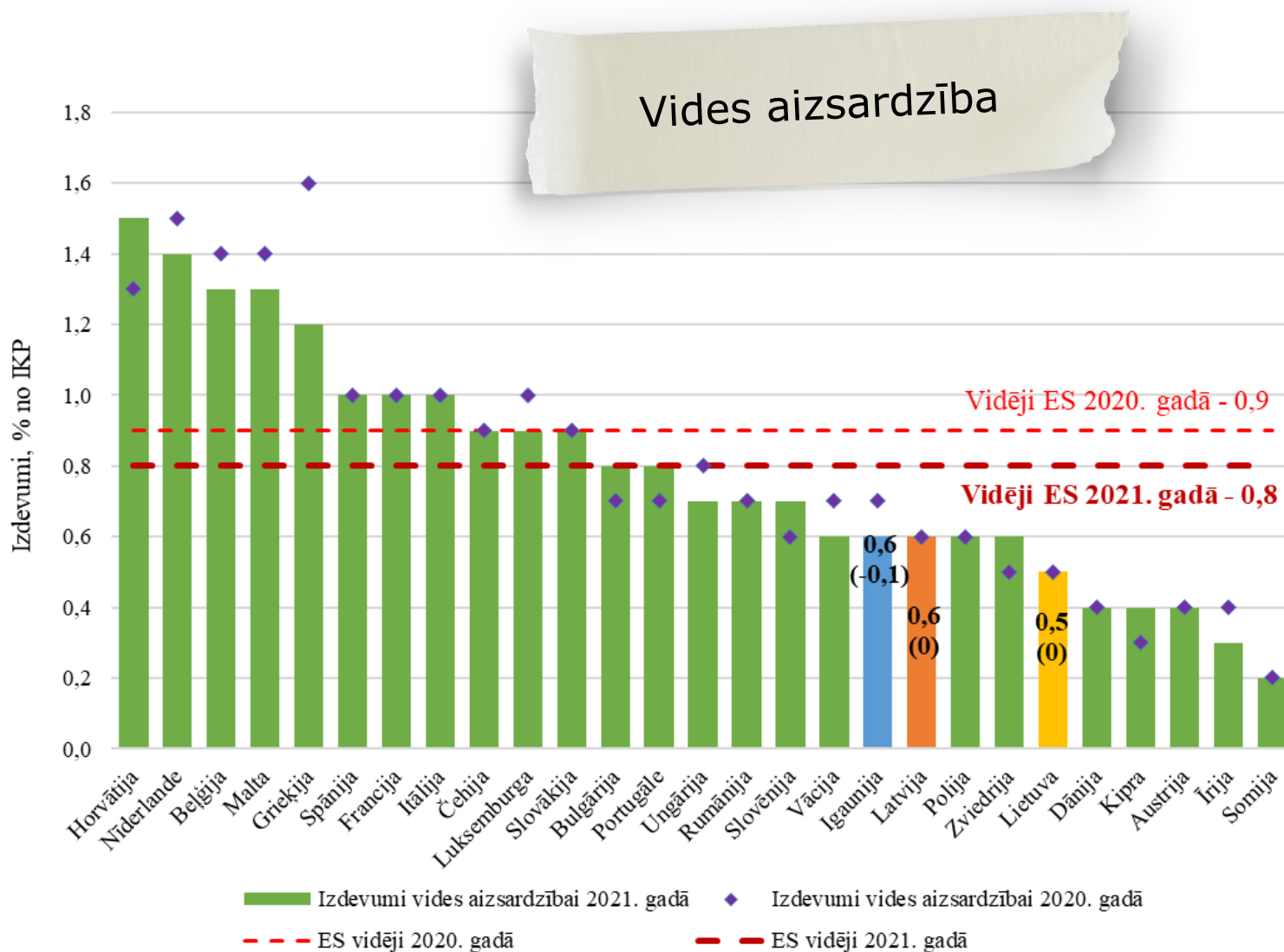
Vispārējās valdības dienesti

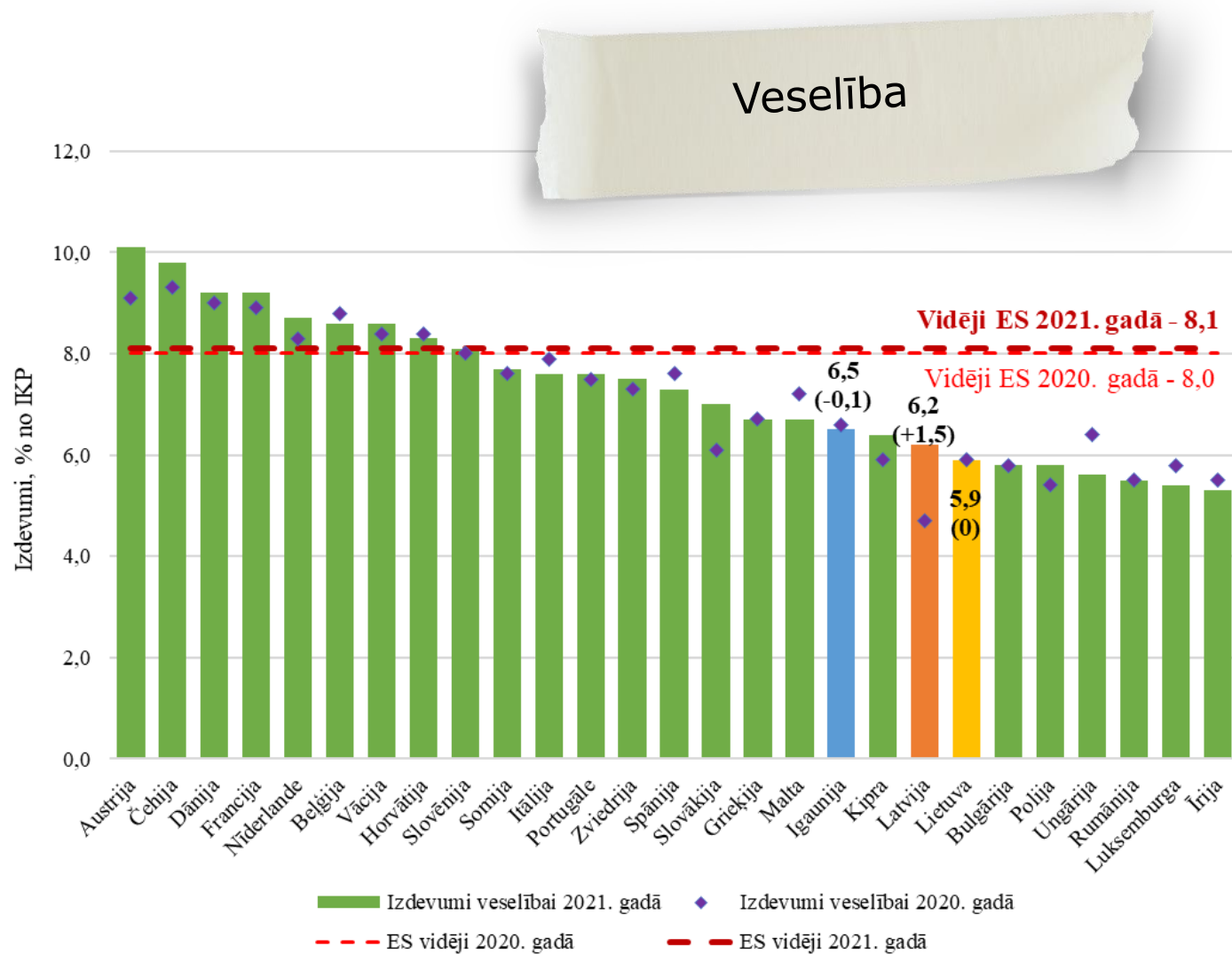
Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

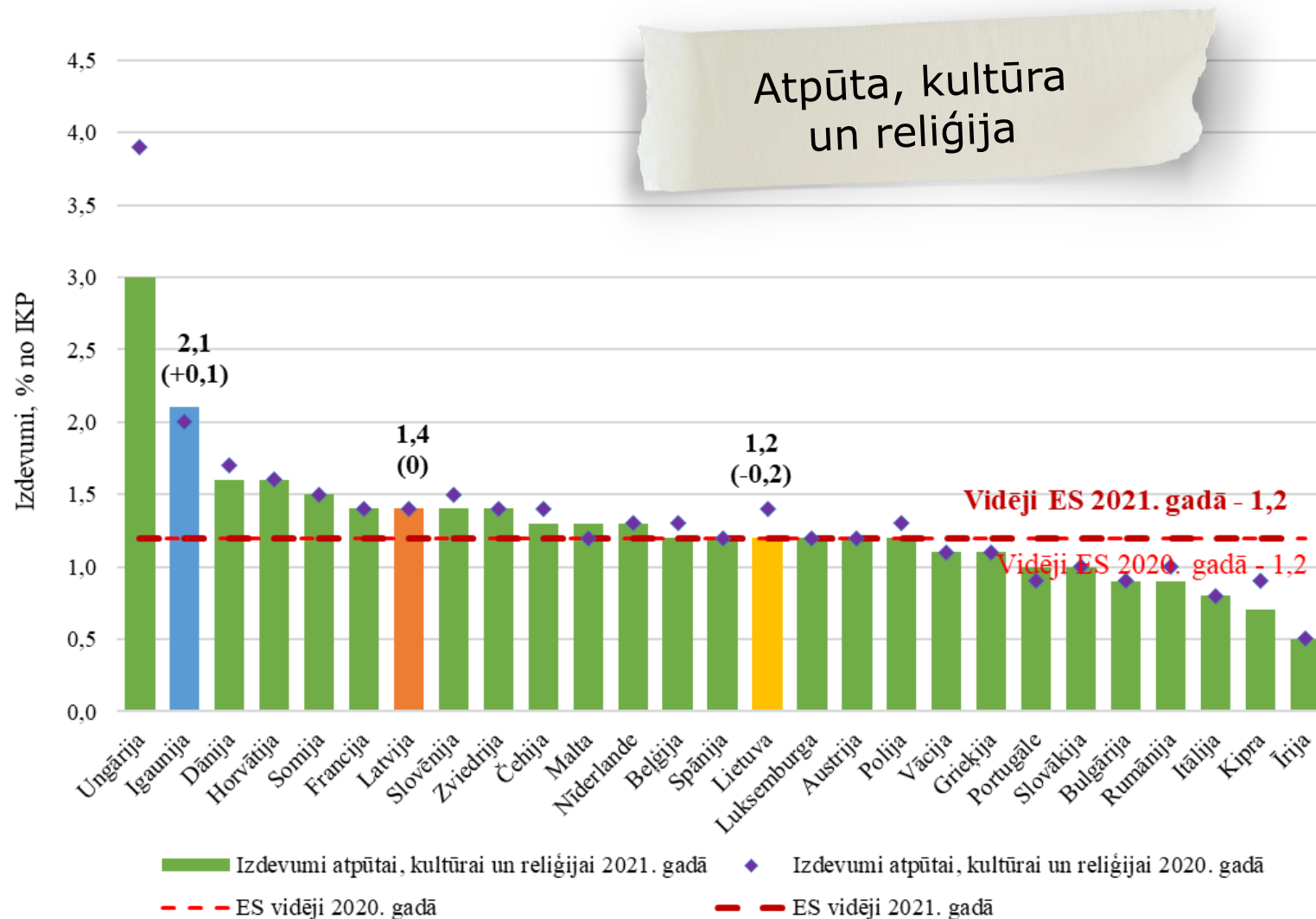
Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

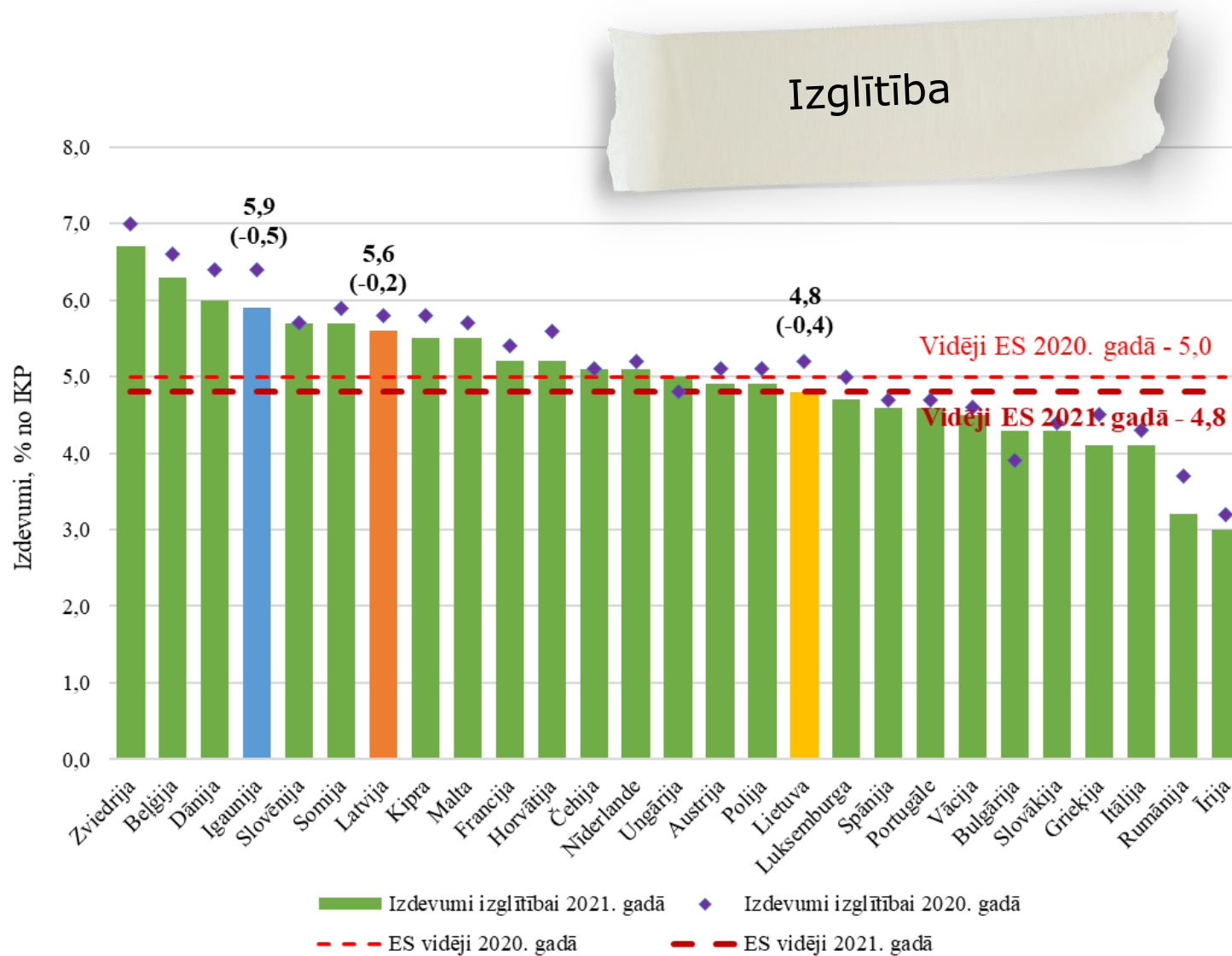
Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

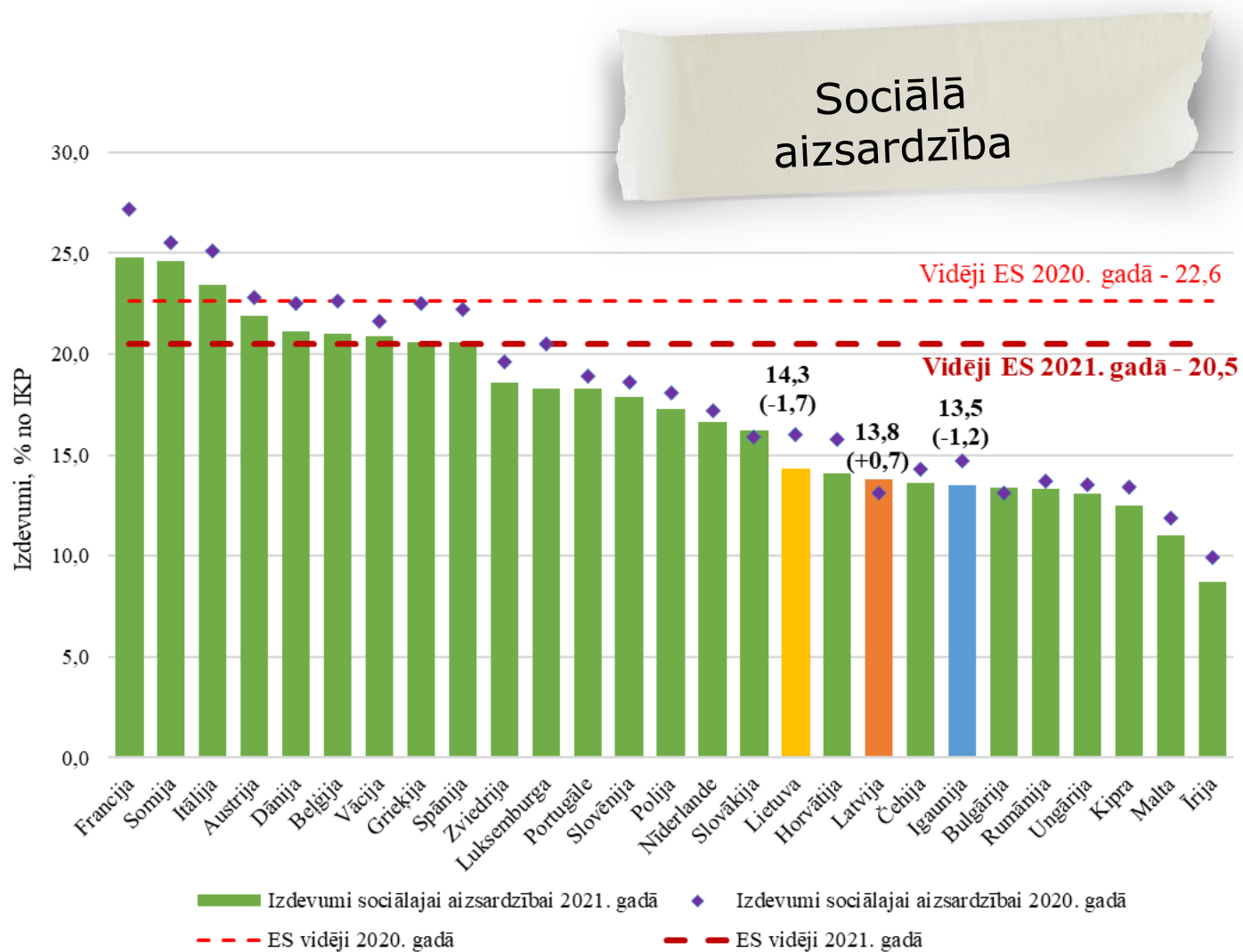
Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

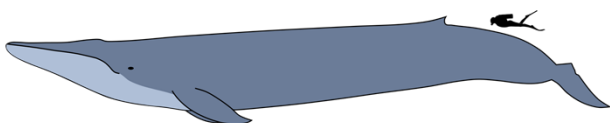
Valsts budžeta izdevumu struktūra [starptautiskie salīdzinājumi]

Valsts budžeta izdevumu struktūra – Latvijas bankas 2020. gada analīze

Atbildot uz aicinājumu LB
sameklēt izdevumu vaļus

Ir grūti noteikt zilā vaļa svaru, jo valis ir tik liels, ka to nav iespējams nosvērt veselu. Bet var salīdzināt...

Valdības izdevumi pēc labumu guvēju struktūras

Vispārējās valdības izdevumu struktūra, funkciju dalījumā, pēc labuma guvējiem

Kolektīvā patēriņa izdevumi = labumu gūst sabiedrība kopumā	Individuālā patēriņa izdevumi = labumu gūst mājsaimniecības
Aizsardzība	Veselība
Sabiedriskā kārtība un drošība	Izglītība
Vides aizsardzība	Atpūta, kultūra un reliģija
Pašvaldības teritoriju un mājokļu apsaimniekošana	Sociālā aizsardzība
Vispārējie valdības dienesti	
Ekonomiskā darbība	

Latvijā ir vieni no austākajiem kolektīvā patēriņa izdevumiem Eirozonā, būtiski pārsniedzot OECD un EU vidējo rādītāju un vieni no zemākajiem individuālā patēriņa izdevumiem (Veselība un sociālā aizsardzība).

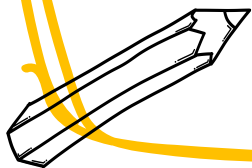
Izdevumu pārskatīšanas iespējas – valsts budžeta izdevumu konsolidācija *[Noteikt katrai ministrijai noteikto izdevumu pārskatīšanas īpatsvaru]*

PIEMĒRS

Ministriju un centrālo valsts iestāžu pamatbudžeta pamatfunkciju programmu apakšprogrammu plāns 2023. gadam un izdevumi EKK2000 "Preces pakalpojumi" kopsumma ir 414 532 468 *euro*

1% = 4 145 325 *euro*

Lai iegūtu 50 000 000 *euro*, jāsamazina 12% no izdevumiem.

- Ar šādu metodi - nevar pārskatīt transfertu un mērķfinansējumu;
- Pastāv jau uzņemtas saistības;
- Lineāra samazināšana ļoti atkarīga no sākotnēja bāzes izdevumu stāvokļa

Ministriju iesniegtie priekšlikumi izdevumu pārskatīšanas tēmām (1)

Zemkopības ministrija

ZM piedāvā pārskatīt izglītības funkcijas finansēšanu valstī kopumā, jo šobrīd ir izveidojusies situācija, ka katrai nozaru ministrijai ir jā rūpējas par savā pārraudzībā esošajām izglītības iestādēm, lai tās tiktu nodrošinātas ar nepieciešamo finansējumu, kā piemēram:

1. minimālās algas pārrēķins izglītības iestāžu darbiniekiem, kas nav pedagoģiskais personāls;
2. citi izdevumi/kompensācijas, kas skar visas izglītības iestādes līdzvērtīgi;
3. universitāšu pāreja uz institucionālo finansēšanas modeli. Šobrīd šī modeļa pilotprojekta īstenošana tiek plānota tikai RTU, kategoriski uzskatām, ka šāds modelis jāievieš pēc iespējas ātrāk visās zinātnes augstskolās no 2024. gada 1. janvāra, atbilstoši paredzot finansējumu IZM Starpnozaru prioritāro pasākumu pieteikumā.

Šobrīd problēmjautājums ir minimālās algas palielinājums, kuru kompensēšanai IZM veica papildus līdzekļu pieteikumu tikai savām izglītības iestādēm, pat nenodrošinot informācijas apmaiņu par šādu pieprasījumu virzīšanu. Līdzvērtīga situācija bija energoresursu izmaksu pieauguma kompensēšanai.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VARAM ieskatā ir nepieciešams **izstrādāt vienotus metodiskos dokumentus**, kas vienkopus reglamentētu iestāžu un resoru reorganizācijas procesu, nosakot soļus un tādu laika rāmi resursu nodošanai/pieņemšanai, budžeta pārdalei, kas neizraisa nesamērīgu administratīvo slogu reorganizācijā iesaistītiem darbiniekiem visās institūcijās.

VARAM ieskatā mazāks administratīvais slogs, ja reorganizācijas procesam ir dots laiks, kas nav mazāks par pusgadu un reorganizēto institūciju finanšu līdzekļi un manta tiek noteikta pēc statusa uz gada 1. janvāri.

Atšķirīgs ir arī informācijas **saturs dažādos pārskatos par budžeta izpildi**. Saskaņā ar Instrukcijas par budžeta izpildes analīzi 15.2.3. punktu jāskaidro izdevumu plāna neizpilde, ja tā pārsniedz 15% vai 20 000 EUR vai ja neizpilde nesasniedz 15%, bet ir lielāka par 500 000 EUR, jāskaidro aktivitātes, kas to ietekmē un neizpildes iemeslus. Šajā procesā, analizējot izpildes informāciju, vislabāk iespējams konstatēt izdevumu pozīcijas, kurās tiek prognozēta ekonomija. Savukārt, gatavojot informāciju izdevumu pārskatīšanai un informāciju par kārtējā gadā ekonomijas prognozi, šie ierobežojumi netiek ņemti vērā, un papildus budžeta izpildes analīzei informācija tiek gatavota atkārtoti, radot papildu administratīvo slogu. Lai optimizētu procesu nepieciešama vienota pieeja budžeta izpildes analīzē, pārskatu gatavošanā un izdevumu pārskatīšanā.

Ministriju iesniegtie priekšlikumi izdevumu pārskatīšanas tēmām (2)

Labklājības ministrija

Ņemot vērā, ka ikgadēji FM aicina ministrijas aizpildīt PP pārskatīšanas matricu, iekļaujot attiecīgā gada PP un tiem plānoto finansējumu, lūdzot atbildēt uz jautājumiem - vai prioritārais pasākums joprojām ir aktuāls un vai pasākumu būtu iespējams turpināt par mazāku finansējumu, **LM norāda, ka pārskatīšanai tiek pakļauti visi PP**, tostarp pasākumi, kas saistīti ar papildu finansējuma piešķiršanu valsts sociālo pabalstu, pensiju nodrošināšanai, atbalstam minimālo ienākumu palielināšanai kā arī papildu izdevumu piešķiršanu ārstniecības personām un pedagogu darba samaksas nodrošināšanai.

Minēto prioritāro pasākumu īstenošana ir saistīta ar likumdošanas normu izpildi valsts sociālo pabalstu un pensiju jomā, kā arī atalgojuma politikas jomu valstī kopumā.

Līdz ar to, aicinām FM turpmāk slēgt no PP pārskatīšanas matricas šāda veida prioritāros pasākumus, kas saistīti ar likumdošanas izpildi, tādējādi taupot administratīvas kapacitātes resursus.

Satiksmes ministrija

SM rosina šādas tēmas:

Atlīdzības izdevumu analīze un salīdzināmība centrālo aparātu (Ministriju) nevis resoru griezumā;

Administratīvo izdevumu analīze un salīdzināmība centrālo aparātu (Ministriju) nevis resoru griezumā.

Ministriju iesniegtie priekšlikumi izdevumu pārskatīšanas tēmām (3)

Iekšlietu ministrija

Maksas pakalpojumu cenrāžu pārskatīšana un aktualizēšana, lai novērstu vai mazinātu finanšu riskus, ka ieņēmumi no valsts sniegtajiem pakalpojumiem netiek saistīti ar atbilstošiem izdevumiem, ja maksas pakalpojumu izcenojumi nav aktuāli.

Valsts pamatbudžetā iemaksājamo valsts nodevu un citu maksājumu no valsts institūciju sniegtajiem pakalpojumiem un veiktās darbības izvērtēšana, vai katrai attiecīgajai valsts nodevai būtu saglabājams valsts nodevas statuss, vai arī tā būtu pārveidojama par maksas pakalpojumu.

Administratīvā sloga mazināšana, piemēram, izveidot vienotus starpnozaru IT risinājumus:

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas fonda pieteikumu un izpildes veidlapu sagatavošanai;

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 57. pantā paredzēto naudas līdzekļu izlietojumu ceļu satiksmes negadījumu novēršanas (profilakses) pasākumu pieteikumiem un izpildes veidlapu sagatavošanai.

Starpnozaru sadarbība līdzīgās jomās, piemēram veselības nozare, izglītības nozare.

Vienota risinājuma izvērtēšana, sagatavošana visām ministrijām un centrālajām iestādēm ne tikai īstermiņā, bet arī turpmākajiem gadiem saistībā ar energoresursu, ēdināšanas un citu cenu izmaiņām.

IeM vadībā tiek veidota starpinstitūciju darba grupa vienotas, jaunas atlīdzības sistēmas izmeklēšanas iestāžu izmeklētājiem, izveidei, tādējādi nodrošinot, ka līdzīgas kvalifikācijas izmeklētājiem (Valsts policijā, Iekšējās drošības birojā, Valsts robežsardzē, Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldē un Iekšējās drošības pārvaldē, Ieslodzījuma vietu pārvaldē un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā) tiek noteikta līdzvērtīga atlīdzība.

Ministriju iesniegtie priekšlikumi izdevumu pārskatīšanas tēmām (4)

Finanšu ministrija

Ņemot vērā Ministru kabineta 2023.gada 8.maija rīkojumu Nr.240 "Par Valsts pārvaldes modernizācijas plānu 2023. – 2027.gadam", izdot normatīvo aktu, kurā valsts pārvaldes iestādēm tiktu uzdots veikt telpu optimizācijas pasākumus, virzoties uz valsts pārvaldes darbam nepieciešamās telpu platības samazinājumu (tā ietvaros aktuāls jautājums par VID Talejas ielas 1, Rīgā telpu nomu), šo jautājumu virzot izdevumu pārskatīšanas tvērumā;

Aicināt iestādes atkārtoti izvērtēt tām neraksturīgās funkcijas, sniedzot priekšlikumus šo funkciju pārdalei citām iestādēm vai to centralizācijai;

Izvērtēt iespējas veikt izmaiņas normatīvajā regulējumā, kas skar finansējuma pārdales un ar tiem saistīto dokumentāciju, lai iespējami uzlabotu un paātrinātu finansējuma pārdales procesu samazinot birokrātisko slogu.

Lai mazinātu drukājamās dokumentācijas apriti obligāto veselības pārbaūžu (OVP) karšu aprītē, t. i., izmantot informācijas tehnoloģiju risinājumus, ieviest elektronizētas OVP kartes;

Izglītības un zinātnes ministrija

IZM ieskatā šogad nav nepieciešama padziļināta diskusija par jaunām IZM izdevumu pārskatīšanas tēmām. Tiek turpināts darbs pie iepriekšējos gados dotajiem uzdevumiem, t.sk. darbības rezultātīvo rādītāju pārskatīšanas.

Vienlaikus analizējot datus par 2023. /2024. mācību gadu IZM plāno pārskatīt sekojošo:

- ▶ Izvērtēt finansējuma piešķiršanu noteiktiem vecumu posmiem (13% ir izglītojamie virs 21 gadu vecuma);
- ▶ Izvērtēt, vai no valsts finansējuma jāpiešķir finansējums izglītojamiem, kas vienā klasē mācās vairākus gadus un kādā apmērā;
- ▶ Pārskatīt finansējuma piešķiršanas kritērijus (ņemot vērā tarifcētās algas).

Ministriju iesniegtie priekšlikumi izdevumu pārskatīšanas tēmām (5)

Tieslietu ministrija

Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu instrumentu (turpmāk – fondi) vadošo un uzraugošo institūciju funkciju un kapacitātes pārskatīšana:

- Virkne prasību, kas tiek noteiktas fondu projektu īstenotājam varētu būt vienotas un izstrādājamas, nevis no nozares vai no projektu īstenotāju puses, bet gan no vadošās vai uzraugošās iestādes puses, piemērojot visām nozarēm vienotu pieeju, piemēram par vienas vienības izmaksām, t.sk. ietverot vienotu atlīdzības metodiku visām nozarēm.

- MK noteikumos projektu īstenošanai nav vienotas pieejas, piemēram, projekta personāla atlīdzības noteikšanas metodikai (ir redzami dažādi iebildumi no FM, gan no CFLA, gan no Valsts Kancelejas). Būtu vēlami horizontāli vienas vienības izmaksu piemērošanas nosacījumi, kurus izstrādā vadošā iestāde - tas veicinātu administratīvā sloga mazināšanos.

- Būtu pārskatāmi vadošo un uzraugošo institūciju prasību un uzraudzības nosacījumi projektu pieteikumu izstrādē un projektu īstenošanā, lai mazinātu birokrātisko slogu projektu īstenotājiem, meklējot vienkāršotākus projektu pieteikumu izstrādes un īstenošanas nosacījumus, kas nerada papildus noslodzi.

- Tāpat arī būtu pārskatāmi nosacījumi projektu atskaišu sagatavošanai, lai tās ir maksimāli universālas un izmantojamas visu veidu atskaitei uzraudzībai, t.sk. Valsts kontrolei, mazinot dublēšanos dažādu atskaišu sagatavošanā gan VARAM, gan CFLA utt., tādā veidā mazinot slogu gan projektu uzraudzībai auditoriem, gan iestādei kopumā.

Biroja preču izdevumu pārskatīšana.

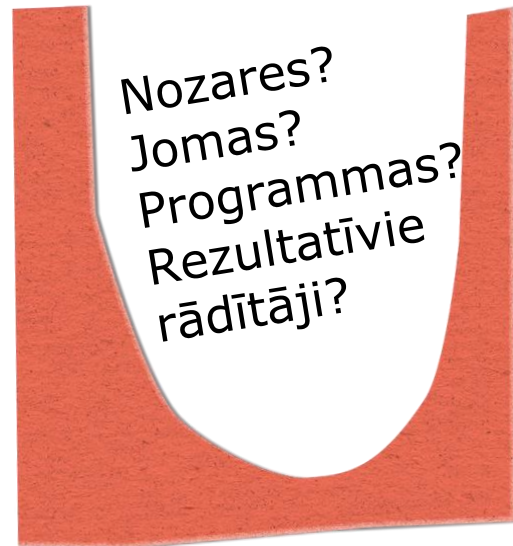
Ņemot vērā digitalizācijas un tehnoloģiju izmantošanas pieaugumu, it sevišķi saistībā ar attālināta darba ieviešanu valsts pārvaldē, būtu lietderīgi pavērtēt un pārskatīt nepieciešamos izdevumus dažādām biroja precēm, iespējams izstrādājot vienotas iegādes normas. Vienota pieeja šādu preču iegādei nodrošinātu pārskatāmību un vienotus principus izdevumu plānošanai.

Turpmākā rīcība

Izdevumu pārskatīšanas tvēruma izstrādē

- 1 Tiks analizēti un ar FM departamentiem diskutēti ministriju iesniegtie priekšlikumi, to turpmākai iekļaušanai tvērumā;
- 2 Apkopoti viedokļi un ierosinājumi no Izdevumu pārskatīšanas darba grupas locekļiem un pieaicinātajiem ekspertiem (iesniedz FM līdz 17.11.);
- 3 Finanšu ministrijas ekspertu priekšlikumi un priekšizpēte tvēruma tēmām;
- 4 Vidējā termiņa budžeta izdevumu analīzes turpināšana;
- 5 Ar ministrijām panākta vienošanās par sadarbību Izdevumu pārskatīšanas ietvaros.

Jautājumi DISKUSIJAI

**Gadskārtējā Valsts
budžeta izdevumu
pārskatīšana**

**Vidējā termiņa Valsts
budžeta izdevumu
pārskatīšana**

